

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ САДІВНИЦТВА У 2022/2023 Н.Р.

З метою внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті було проведено чергове щорічне опитування здобувачів вищої освіти. Його мета – визначення можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії, відповідності форм, методів навчання і викладання вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Моніторинг задоволеності здобувачів наданням освітніх послуг проводився шляхом анонімного on-line-анкетування. В опитуванні брали участь 1036 здобувачів вищої освіти денної форми навчання шести факультетів, із них:

- початковий (короткий цикл) рівень вищої освіти – 119 здобувачів;
- перший (бакалаврський) рівень вищої освіти – 595 здобувачів;
- другий (магістерський) рівень вищої освіти – 301 здобувач;
- третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти – 21 здобувач.

Частка респондентів у розрізі факультетів та по рівнях вищої освіти відображена на рис. 1.

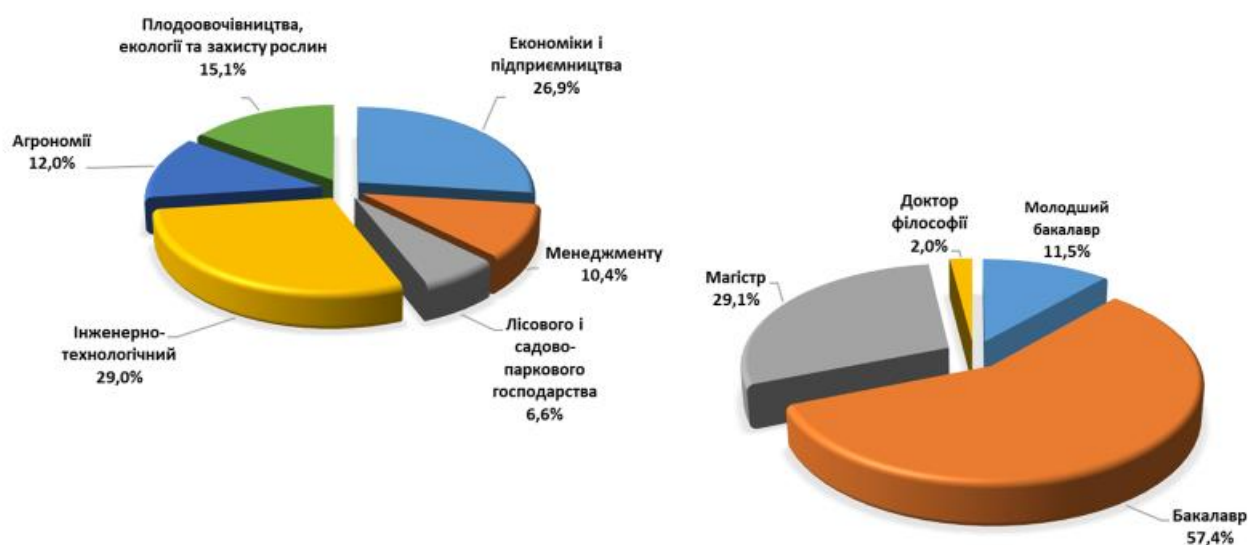

Рис. 1. Активність респондентів по факультетах і за рівнями вищої освіти (у відсотках)

Найбільш активними були здобувачі інженерно-технологічного факультету (29,0%) та факультету економіки і підприємництва (26,9%). Більше половини респондентів були здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (57,4%).

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 64,1% респондентів зазначили, що високо, 30,8% – достатньо, 4,3% – задовільно, 0,8% – незадовільно (рис. 2).

Рис. 2. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

Позитивну динаміку оцінки рівня якості надання освітніх послуг за останні чотири навчальні роки можемо простежити на рис. 3.

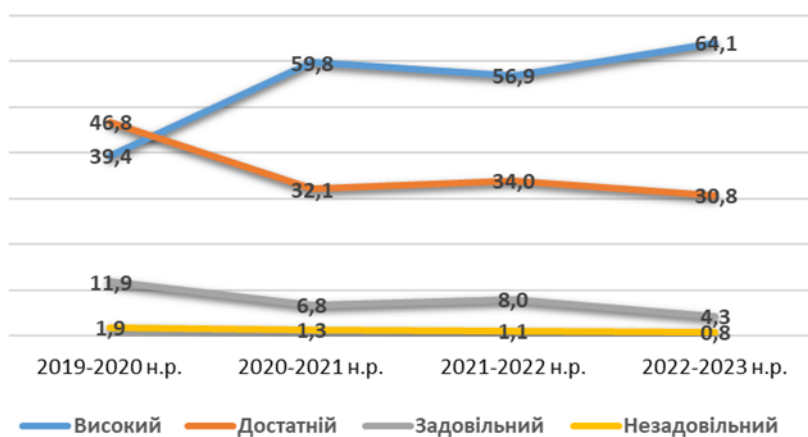

Рис. 3. Динаміка оцінки рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

На рис. 4 та рис. 5 відображено оцінку рівня якості надання освітніх послуг по кожній спеціальності зокрема, та по рівнях вищої освіти, згідно опитування.

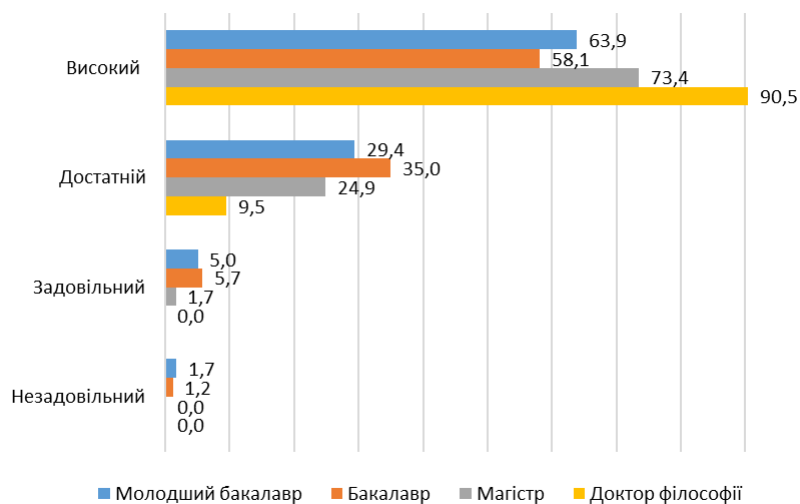

Рис. 4. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг за рівнями вищої освіти (у відсотках)

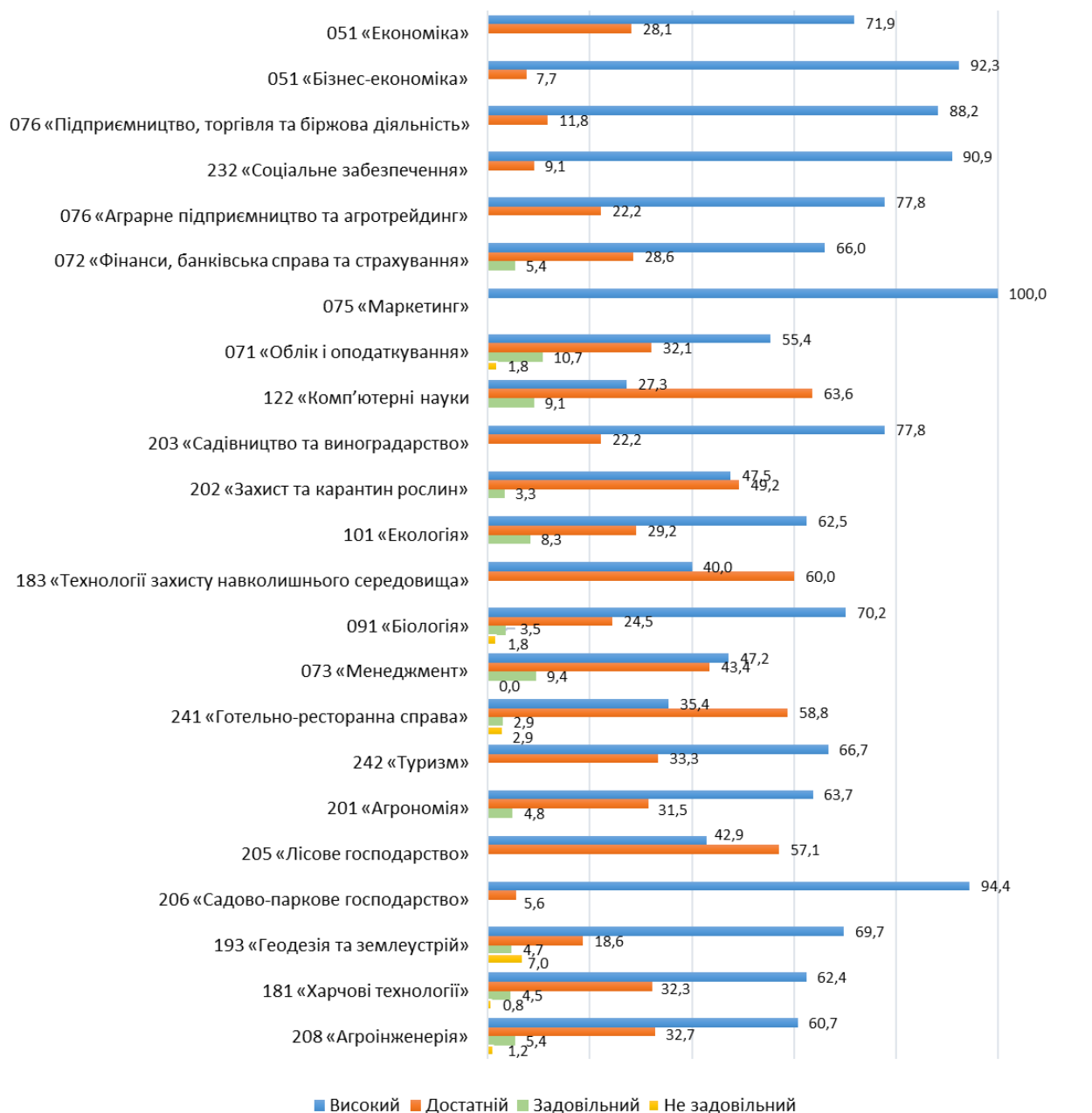

Рис. 5. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг за спеціальностями (у відсотках)

В університеті докладається чимало зусиль, щоб освітнє середовище всебічно задовольняло потреби й інтереси здобувачів вищої освіти. Сприятливе освітнє середовище передбачає не лише створення матеріальних умов, матеріально-технічне забезпечення функціонування освітніх програм, а й формування цінностей академічної спільноти, впровадження кращих практик соціальних взаємодій усіх учасників освітнього процесу.

Слід зазначити, що на запитання «Чи задовольняє освітнє середовище в Уманському НУС Ваші потреби та інтереси?» 880 учасників опитування (84,9%) відповіли ствердно, 151 здобувач (14,6%) частково задоволений та 5 студентів (0,5%) не задоволені (рис. 6). Відповідно, 66,1 % респондентів стверджують, що їм постійно надається організаційна, інформаційна та консультативна підтримка в університеті, а 33,0% опитаних здобувачів отримують відповідну підтримку за запитом про допомогу.

Рис. 6. Оцінка задоволеності освітнім середовищем щодо потреб, інтересів та підтримки здобувачів (у відсотках)

На запитання анкети «Які проблеми, на Вашу думку, найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь із наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Які проблеми найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних здобувачів

Перелік проблем	Кількість здобувачів	Питома вага
Необхідність поєднувати навчання і роботу	443	42,8
Особиста неорганізованість	309	29,8
Надмірний обсяг навчального навантаження	296	28,6
Недостатня вмотивованість до навчання	160	15,4
Недостатня практична підготовка	156	15,1
Низький рівень організації самостійної роботи	81	7,8
Спосіб подання інформації викладачами	50	4,8
Недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою	39	3,8
Відсутність такту, педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін	38	3,7

Стабільно актуальними (чотири роки поспіль) залишаються проблеми перших позицій: необхідність поєднувати навчання і роботу (обрали 42,8% опитаних), особиста неорганізованість (29,8%), надмірний обсяг навчального навантаження (28,6%). Загалом такі проблеми мають здобувачі, які поєднують навчання і роботу.

На наступне запитання анкети «Чи своєчасно Вам надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту, програмних результатів навчання та поточного оцінювання в межах окремих дисциплін?» 74,0% респондентів стверджують, що викладач пояснює все на першому ж занятті, інші отримують таку інформацію із інтернет-ресурсів на сайті кафедри чи університету та через месенджери (рис. 7).

Рис. 7. Інформованість здобувачів освіти про цілі, зміст та завдання освітньої програми, порядок і критерії оцінювання (у відсотках)

На запитання «Чи забезпечить зміст освітньої програми та її структура (набір обов'язкових і вибіркових навчальних дисциплін) Вашу майбутню успішну діяльність за спеціальністю?» ствердно відповіли 77,6% опитаних здобувачів, 21,0% бачать часткову забезпеченість та 1,4% не задоволені набором дисциплін (рис. 8).

Можливістю формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через вільний вибір навчальних дисциплін повністю задоволені 90,3% респондентів та 9,2% – частково (рис. 8).

Рис. 8. Забезпечення набором обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін у освітніх програмах, зокрема через вільний вибір (у відсотках)

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дає змогу визначити рівень студентського задоволення якістю викладання дисциплін та системою оцінювання.

Здобувачі вищої освіти під час анкетування засвідчили, що цілком задоволені формами і методами навчання та викладання дисциплін за обраною спеціальністю (75,3%) або частково задоволені – 23,5% (рис. 9).

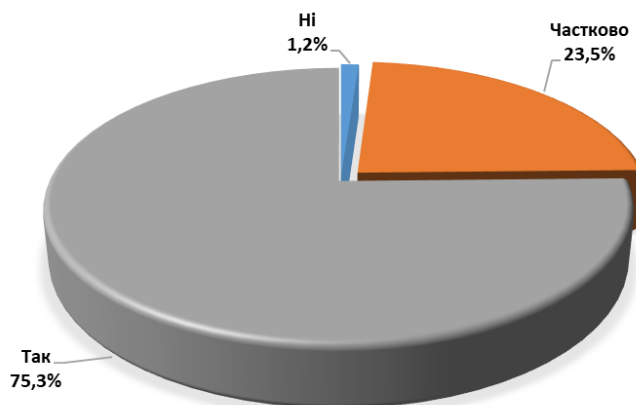

Рис. 9. Задоволеність формами і методами навчання та викладання дисциплін за обраною спеціальністю (у відсотках)

У виборі інтерактивних методів навчання і форм проведення занять при вивченні дисциплін найбільшу перевагу здобувачі надають дискусіям (42,2%), навчальним відео (41,5%) та роботі в групах (37,2%). У ранжуванні методів і форм організації занять саме ці методи були обрані переважною більшістю здобувачів (рис. 10).

Рис. 10. Рейтинг інтерактивних методів навчання і форм проведення занять серед здобувачів (у відсотках)

Позитивним моментом є те, що 76,4% здобувачів задоволені організацією самостійної роботи в УНУС за період дистанційного навчання (викладачем у достатньому обсязі запропоновані навчальні матеріали, фахово визначені вимоги, надані рекомендації щодо виконання завдань, вказані необхідні

джерела інформації), 22,5% здобувачів задоволені організацією самостійної роботи частково (рис. 11).

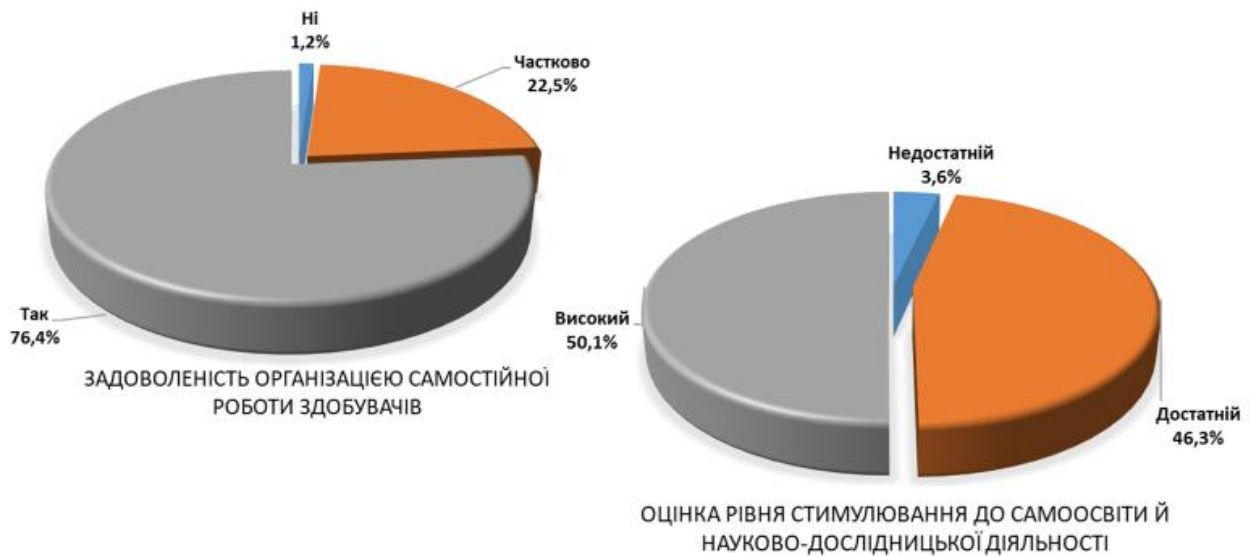

Рис. 11. Задоволеність організацією самостійної роботи та науково-дослідницької діяльності (у відсотках)

Освітні програми, на яких навчаються здобувачі, спрямовані також на стимулювання до науково-дослідницької діяльності. Саме стимулювання до наукових досліджень лежить в основі студентоцентричного підходу до навчання та сприяє розвитку самостійності, креативного та критичного мислення студента, здатності виявляти ініціативу. Половина опитаних високо оцінила стимулювання до самоосвіти та науково-дослідницької діяльності, інша ж половина вважає, що таке стимулювання лише часткове.

Результати анкетування здобувачів вищої освіти підтвердили, що практично усім надається доступна та зрозуміла інформація щодо форми контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання з навчальних дисциплін. Викладачі інформують про це переважно на першому занятті в усній формі (75,9% респондентів обрали цей варіант) або інформує, де така інформація оприлюднена на сайті університету чи кафедри (23,5%) (рис. 12).

Рис. 12. Інформованість здобувачів освіти щодо форми контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання (у відсотках)

Процедури забезпечення якості оцінювання передбачають завчасне ознайомлення студентів з існуючими методами оцінювання, критеріями виставлення оцінок, які оприлюднені і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету та кафедри). Відповідно, переважна більшість здобувачів цілком згодні з тим, що існуючі процедури проведення контрольних заходів запобігають конфлікту щодо об'єктивності оцінювання між студентом і викладачем.

Як свідчать результати опитування, більшість здобувачів (87,5%) задоволені процесом і методичними підходами до оцінювання за поточного й підсумкового контролю, які є об'єктивними і неупередженими. Також 81,0% здобувачів обізнані з чинною процедурою оскарження результатів оцінювання та розуміють алгоритм її застосування, за потреби.

Узагальнені відповіді респондентів щодо оцінювання й оскарження його результатів представлені на рис.13.

Рис. 13. Об'єктивність та неупередженість поточного і підсумкового контролю та ознайомлення із процедурою оскарження його результатів (у відсотках)

Респондентам було запропоновано визначити результати залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до освітнього процесу, насамперед, до проведення аудиторних занять. Отримані за результатами анкетування дані дають змогу стверджувати, що 92,9% задоволені і бажають переймати досвід професіоналів-практиків безпосередньо в навчальному процесі.

Університет приділяє особливу увагу якості навчальних ресурсів та забезпечує ефективну і безперебійну роботу комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів, оптимізує їх розвиток для користувачів. Наступний блок запитань дозволив детальніше проаналізувати рівень задоволеності студентів ресурсним забезпеченням освітніх програм в УНУС. Узагальнені відповіді представлені у табл. 2

**Моніторинг дослідження наявності та доступності ресурсного
забезпечення Уманського НУС**

Критерії якості ресурсного забезпечення	Кількість здобувачів	Питома вага
<i>Чи використовуються сучасні засоби навчання в УНУС (спеціалізовані аудиторії, комп'ютерні класи, тренажери, мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки тощо)?</i>		
так	760	73,36
частково	232	22,39
ні	44	4,25
<i>Чи задоволені Ви рівнем інформаційної підтримки (зручне та ефективне інформування стосовно різних аспектів навчання, вільний та безоплатний доступ до електронних інформаційних ресурсів)?</i>		
так	838	80,9
частково	188	18,1
ні	10	1,0
<i>Чи задовольняють Вас технології дистанційного навчання, які використовуються в УНУС?</i>		
так	892	86,1
частково	98	9,5
ні	46	4,4
<i>Чи задоволені Ви якістю підручників, методичних посібників, лекційних матеріалів, які пропонуються Вам для опанування навчальних дисциплін?</i>		
так	775	74,8
ні	246	23,8
частково	15	1,4

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що забезпеченість технічними, навчально-методичними та інформаційними ресурсами була достатньо високою, відповідала очікуванням студентів і сприяла їх фаховому зростанню.

Освітня програма і навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності.

Опитування здобувачів щодо практикозорієнтованості навчання показує, що 77,5% задоволені обсягом практики, 17,7% опитаних задоволені частково та 4,8% вважають, що практики зі спеціальності замало (рис. 14). Відповідною є і питома вага задоволеності здобувачів тими фаховими компетентностями, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки.

Рис. 14. Задоволеність обсягом практичної підготовки та компетентностями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки (у відсотках)

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Відповідно, на запитання «Чи ознайомлені Ви з нормативними документами, які регулюють політику дотримання академічної доброчесності в університеті?» 83,6% опитаних відповіли, що ознайомлені, 12,7% – частково і 3,7% – ще не встигли ознайомитися.

На запитання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в УНУС?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь із наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені на рис. 15.

Рис. 15. Популяризація академічної доброчесності в УНУС (у відсотках)

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань плагиату і хабарництва (рис. 16). На основі одержаних результатів опитування можна зробити висновок, що, на думку респондентів, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної недоброчесності порівняно з минулими роками. 84,9% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

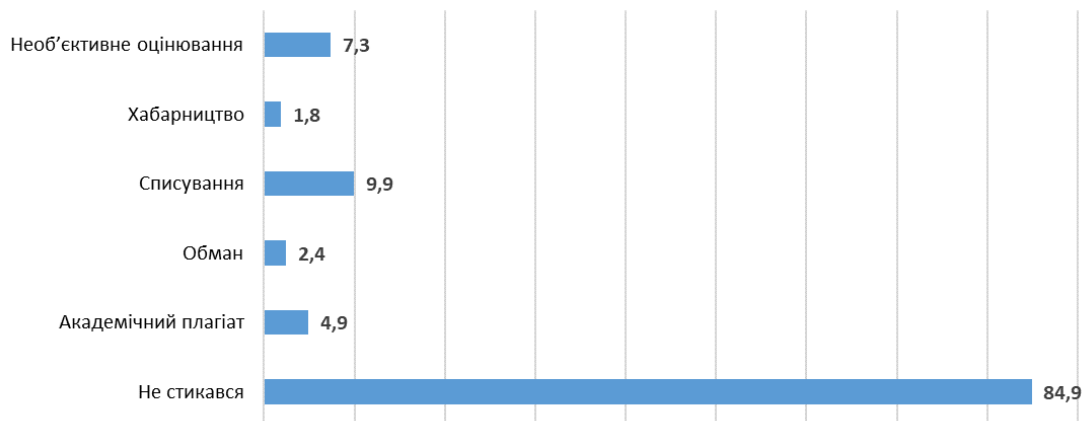

Рис. 16. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися в університеті? (у відсотках)

Підсумовуючи варіанти відповіді на запитання «Які з перерахованих заходів застосовуються в університеті до здобувачів вищої освіти у випадку виявлення ознак академічної недоброчесності в їх роботах?» (кількість варіантів вибору не обмежувалася), можна зробити висновок, що здобувачі вищої освіти загалом ознайомлені з заходами і технологічними рішеннями, які використовуються в університеті для протидії порушенням академічної доброчесності. Здобувачам було запропоновано визначити, із перерахованих варіантів, які заходи щодо здобувачів застосовуються у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності (рис. 17).

Рис. 17. Заходи, які застосовуються в університеті до здобувачів освіти у випадку виявлення ознак академічної недоброчесності (у відсотках)

У ході анкетування здобувачів вищої освіти з'ясовувалося, чи є безпечним для їхнього життя і здоров'я освітнє середовище УНУС. Результати проведеного анкетування засвідчили позитивну оцінку стану забезпечення охорони праці і безпеки життєдіяльності в університеті. 87,1 % здобувачів стверджують, що освітнє середовище в УНУС вважають цілком безпечним для їхнього життя і здоров'я (рис. 18).

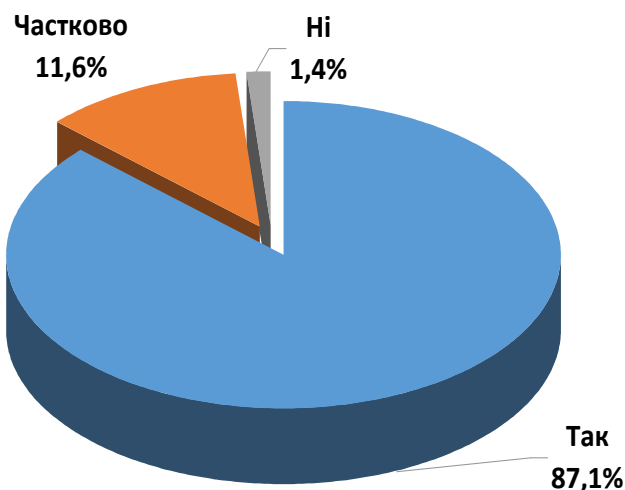

Рис. 18. Безпечність освітнього середовища УНУС для життя і здоров'я здобувачів (у відсотках)

Також, за результатами анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються університетом на високому рівні і задовольняють більшість студентів в їх потребах і інтересах (рис.19).

Рис. 19. Забезпечення університетом безпечності освітнього середовища для життя та здоров'я (у відсотках)

При проведенні анкетування також досліджувалась наявність соціальної підтримки, яка надається студентам під час навчального процесу, якщо у них виникають певні труднощі. Останнє анкетування показало, що здобувачі вищої освіти у своїй більшості задоволені можливостями, які надає їм освітнє середовище УНУС.

За результатами опитування перші три позиції займають: харчування – 65,1%, забезпечення потреб для осіб з особливими освітніми потребами – 47,3% та допомога у працевлаштуванні – 36,8% (рис. 20).

Рис. 20. Напрями надання соціальної підтримки (у відсотках)

Узагальнюючи надані відповіді на запитання щодо академічної мобільності «Чи ознайомлені Ви з програмами міжнародної академічної мобільності (проходження міжнародних практик, навчання за програмами/грантами за кордоном тощо)?» 73,0% здобувачів знають про таку можливість, 27,0% – або не знають, або не зацікавлені (рис. 21).

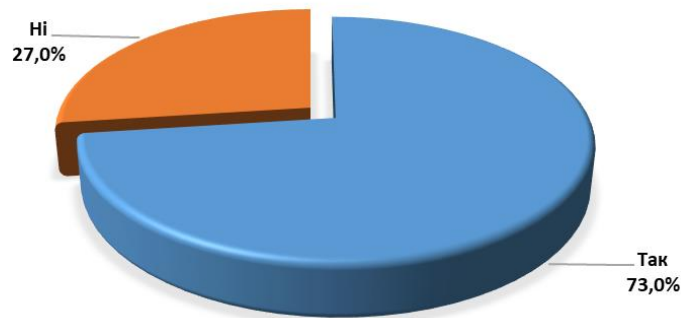

Рис. 21. Можливості міжнародної академічної мобільності (у відсотках)

Згідно опитування, 79,8 % здобувачів задоволені рівнем організації студентського самоврядування в УНУС, 18,7% – задоволені частково, 1,4% – незадоволені. Відповідно багато студентів приймають активну участь у заходах, які проводяться студентським самоврядуванням (рис. 22).

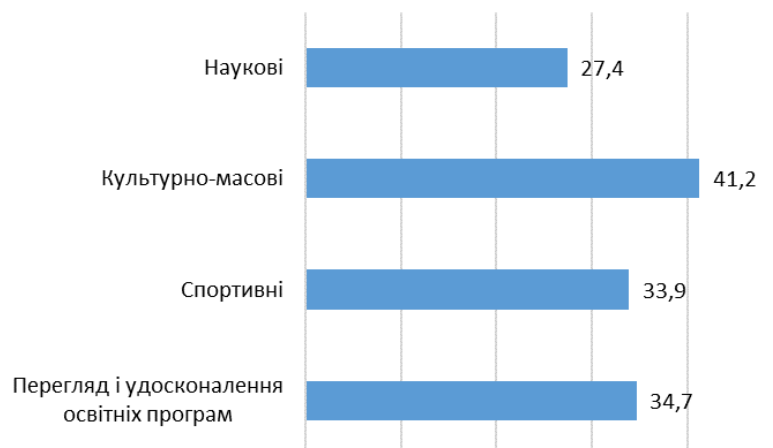

Рис. 22. Участь здобувачів освіти у заходах, що проводяться Радою студентського самоврядування (у відсотках)

Варто пам'ятати той факт, що задоволеність студентів якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітніх програм, зокрема, є основним із основних факторів.

На запитання «Що, на Вашу думку, слід удосконалити в освітній програмі для Вашої спеціальності?» 718 студентів (69,3%) із загальної кількості опитаних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, позитивним є і такі відповіді: *«Все на високому рівні, мені подобається вибрана професія», «Дякуємо за професіоналізм! Слава Україні!», «Гарний університет, але завжди є куди зростати», «Все і так удосконалено до рівня моїх потреб».* Було також багато побажань щодо відновлення очного навчання та закінчення війни. Інша частина студентів мала пропозиції і зауваження:

Пропозиції щодо удосконалення освітніх програм:

- Застосування інноваційних методів навчання: запрошення гостьових лекторів, збільшення кількості виїзних занять та ін.
- Подання інформації у різних видах (відео, статті, презентації), а не тільки документ з текстом лекції
- Використання 3D візуалізації
- Посилити практичну складову викладання дисциплін
- Додати до завдань схожі ситуаційні задачі з розв'язком для можливого самостійного опрацювання
- Збільшити кількість практичних занять, що безпосередньо моделюють ситуації у професійній сфері
- Збільшити кількість інтерактивних завдань на практичних заняттях
- Проведення більше тренінгів
- Більше туристично-професійних поїздок
- Більше польових робіт
- Більше занять з використанням приладів
- Слід проводити частину занять на підприємствах та організаціях
- Збільшити кількість практичних занять, семінарів, за рахунок зменшення викладу лекцій
- Приділити більше уваги для залучення/інформування студентів про можливість написання наукових робіт, допомога у написанні роботи від викладача
- Було б цікавим, на протязі всього семестру створювати якийсь проект, що стане дуже гарним поштовхом у зростанні спеціаліста, без сильного навантаження
- Збільшити години практичної підготовки з дисциплін, які пов'язані з цифровим маркетингом
- Своєчасно надавати інформацію стосовно тривалості навчального року
- Розширити вибір вибіркових дисциплін
- Наявність лекцій в електронному варіанті
- Щоб вся потрібна інформація була в MOODL і не приходилось перекопувати весь інтернет
- Проводити пари не в Zoom, а Discord, там набагато зручніше та краще
- Придбати на кафедрі AutoCAD
- Збільшити тривалість вивчення іноземної мови

- Необхідно запровадити курси іноземної мови для підготовки до ЄВІ
- Не допускати повторення одного і того ж матеріалу в дисциплінах
- Покращити методи викладання дисциплін в дистанційному форматі
- Мотивування студентів. В моєму випадку, більш сучасний підхід до навчання (розбавляти однотипні лекції, конспектування тощо). Також, доцільно мотивувати студентів майбутньою роботою
- Враховувати індивідуальний графік навчання працюючих студентів
- Забезпечувати соціальну активність в групі
- Більше пропозицій по працевлаштуванню
- Наявність наукового обладнання та вдосконалення наукових лабораторій
- Активніше розвивати участь студентів у програмах міжнародної мобільності
- Участь університету в кейсах, що дасть можливість отримання грантів студентам, патентів, залученню коштів і розвиток університету
- Збільшити можливості проходження практики за кордоном

На думку студентів, факторами, які удосконалюють навчання, є практикозорієнтованість, широка комп'ютеризація навчального процесу та вільний вибір дисциплін. Ці фактори є забезпеченням якісної студентоорієнтованої підготовки, яка в майбутньому дозволить випускникам працевлаштуватись.

Результати даного анкетування дозволять керівництву університету більш раціонально підійти до питань удосконалення освітнього процесу.

Загальні висновки та рекомендації

За результатами опитування з'ясовано, що в УНУС забезпечено належний рівень освітньої, організаційної, інформаційної, соціальної та консультативної підтримки студентів.

З метою постійного удосконалення якості освітнього процесу в університеті доцільно реалізувати наступні заходи:

1. Продовжити практику щорічного опитування студентів щодо їх задоволеності освітніми програмами та якістю освітніх послуг. Відстежувати позитивну динаміку і виявляти слабкі чи проблемні зони для своєчасної реакції.
2. Постійно підвищувати якість вищої освіти в УНУС, працювати над удосконаленням освітніх програм, орієнтованих на вимоги ринку праці.
3. Гарантам освітніх програм і завідувачам кафедр організувати систематичне оновлення інформаційних пакетів діючих освітніх програм і переліку дисциплін у програмах підготовки та каталогах вибіркових дисциплін на сайтах кафедр і на офіційному сайті університету.
4. Деканам та кураторам академічних груп забезпечити обов'язкове проведення зустрічей гарантів освітніх програм зі студентами першого курсу для ознайомлення зі змістом освітніх програм, каталогом вибіркових дисциплін, системою оцінювання в університеті, зокрема – про право студентів на оскарження результатів підсумкового

семестрового контролю та принципами академічної доброчесності в освітньому процесі відповідно до чинних нормативних документів УНУС.

5. Науково-педагогічним працівникам переглянути методи стимулювання/мотивації здобувачів до навчальної та науково-дослідної діяльності із застосуванням сучасних підходів до навчання, в тому числі з використанням дистанційних технологій.
6. При організації освітнього процесу, обранні методів навчання та форм і методів самостійної роботи враховувати той факт, що здобувачі вищої освіти (старших курсів) прагнуть працевлаштуватись.
7. Посилити використання Інтернет-ресурсів як джерела освітньої інформації. Використовувати у навчальному процесі актуальні і нові наукові та науково-популярні статті, енциклопедії, навчальні посібники, електронні варіанти методичних посібників та рекомендацій. Матеріали, що викладаються НПП на сайт університету і в систему дистанційної освіти УНУС повинні систематично переглядатись і оновлюватись. Активізувати спілкування й обмін інформацією між студентами та викладачами.
8. Продовжити практику залучення роботодавців, професіоналів-практиків успішних підприємців, громадських діячів до реалізації освітнього процесу (зустрічі, проведення лекцій, тренінгів, круглих столів тощо), зокрема, для передачі досвіду та мотивації студентів.
9. Науково-педагогічним працівникам застосовувати й удосконалювати сучасні активні форми роботи (майстер-класи, навчальні дискусії, мозковий штурм, тренінги, ділові ігри тощо). Включати до робочих програм різні форми проведення занять.
10. Посилити практичну підготовку студентів. Збільшити, за можливості, кількість практичних занять і виїзних навчальних практик, спрямованих на формування практичних навичок і фахових компетентностей для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.
11. Удосконалити систему моніторингу працевлаштування випускників університету.
12. Поглиблювати міжнародне студентське співробітництво, покращувати якість вивчення іноземних мов, для розширення можливостей проходження студентами навчання за кордоном у межах проєктів міжвузівської співпраці.
13. Залучати студентів до творчих, наукових та спортивних об'єднань, до інноваційних міжнародних проєктів у сфері освіти, науки, культури тощо.
14. Забезпечувати подальшу інформаційну підтримку студентам з усього спектру питань життя університетської молоді в суспільстві (здоров'я, освіта, праця, кар'єра, суспільне й особисте життя, сім'я, житло, дозволя, спорт тощо).